

Urząd Gminy Zabór
W P Ł Y N Ę Ł O

dnia 19-08-2016

L.dz. 28018/18/2016

Podpis.....*RJZ*.....

leszek

Ocena stanu zasiedlenia przez ptaki objęte ochroną gatunkową w budynku Społecznej Szkoły Podstawowej w Droszkowie, gm. Zabór

Autor:

prof. dr hab. Leszek Jerzak

Katedra Ochrony Przyrody
Wydział Nauk Biologicznych
Uniwersytet Zielonogórski
Biegły w zakresie ochrony
przyrody

Jerzak
prof. Leszek Jerzak
Biegły w zakresie ochrony przyrody
Nr upr. OS-Bk-op-6133/6/94
65-177 Zielona Góra, ul. Sportowa 12/1
tel. 603 676 579

SABA-SUN
ABDRAHMAN ALSABRY
ul. Zamenhofska 1/2, 65-186 Zielona Góra
NIP 9730634058, Regon 081170153
tel. +48 664-783-201

SABA-SUN
ABDRAHMAN ALSABRY
ul. Wazów 78B/8, 65-191 Zielona Góra

Abdraham
dr hab. inż. Abdraham Alsabry, prof. UZ

Zielona Góra, 2016

1. INFORMACJE WSTĘPNE

Głównym celem opracowania jest ocena stanu zasiedlenia przez ptaki objęte ochroną gatunkową budynku w budynku Społecznej Szkoły Podstawowej w Droszkowie, gm. Zabór, znajdującym się przy ul. Dębowej 8.

2. INFORMACJA O AUTORZE

prof. dr hab. Leszek Jerzak - biegły w zakresie ochrony przyrody. Kierownik Katedry Ochrony Przyrody, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Zielonogórski, 65-516 Zielona Góra, ul prof. Z. Szafrana 1. Regularnie współpracuje z wieloma jednostkami naukowymi i organizacjami pozarządowymi w kraju i za granicą. Autor ponad 100 publikacji naukowych, głównie z zakresu ekologii ptaków oraz opracowań i ekspertyz przyrodniczych. Od wielu lat działacz społeczny w Lidze Ochrony Przyrody. Twórca Muzeum Bociana Białego w Kłopotcie. Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Zoologicznego. Inicjator powstanie wielu form ochrony przyrody na terenie województwa lubuskiego.

E-mail: l.jerzak@wnb.uz.zgora.pl , tel. 603 676 579

3. OCHRONA PRAWNA MIEJSC ROZRODU PTAKÓW W ŚRODOWISKU MIEJSKIM

Warto zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 5 pkt 18 ustawy o ochronie przyrody, za siedlisko zwierząt uznaje się obszar ich występowania w ciągu całego życia lub w dowolnym stadium ich rozwoju.

Przykładowo:

- podstawowym siedliskiem życia jerzyka w okresie rozrodu jest środowisko zurbanizowane, a miejscem lęgów są budynki mieszkalne, w szczególności stropodachy. Dlatego uniemożliwienie dostępu do tych miejsc przez zamykanie otworów wlotowych, uznaje się za niszczenie siedlisk tego gatunku.

Bezpośrednią konsekwencją przedstawionej wyżej wykładni prawnej jest uznanie wszelkich działań związanych z modernizacją budynków mieszkalnych (w tym dociepleniowych) uniemożliwiających lub utrudniających ptakom korzystanie z naturalnego dla nich siedliska lub zakłócających ich cykl rozrodu, za niedopuszczalne. Zasada ta obowiązuje również w okresie polęgowym (jesień – zima), co w praktyce oznacza, że nawet w czasie nieobecności ptaków nie wolno niszczyć ich siedliska (np. zamykać otworów prowadzących do stropodachów).

Jedynym dopuszczalnym wyjątkiem od opisanej zasady postępowania jest przypadek, w którym obecność ptaków zagraża bezpieczeństwu mieszkańców lub stanowi bezpośrednie zagrożenie dla ich zdrowia lub życia.

Biorąc powyższe pod uwagę, zamiar podjęcia prac remontowo-budowlanych, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody oraz pismem GDOŚ z dnia 14.04.2009 r. powinien być zgłoszony do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) poprzez złożenie wniosku o wydanie zezwolenia na zniszczenie siedlisk w związku z zamiarem podjęcia prac remontowo-budowlanych w obiektach, w których mogą znajdować się lub znajdują się siedliska chronionych gatunków ptaków. Celem wniosku jest uzyskanie zezwolenia RDOŚ na zniszczenie siedlisk gatunków chronionych, które może mieć miejsce w czasie prowadzenia prac remontowo – budowlanych obiektu. Wniosek w tej sprawie kieruje właściciel, administrator budynku lub podejmujący prace, załączając do wniosku ekspertyzę ornitologiczną. RDOŚ może wydać zgodę na zniszczenie siedlisk ptaków oraz – w razie konieczności – określi warunki kompensacji przyrodniczej.

4. KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

Jeżeli w wyniku przeprowadzonych prac budowlanych, termomodernizacyjnych lub innych ptaki zamieszkujące w danym budynku (np. jerzyki *Apus apus*, oknówki *Delichon urbicum*, wróble *Passer domesticus*, kawki *Corvus monedula*, pustułki *Falco tinnunculus*) utraciły część miejsc lęgowych (wszelkie szczeliny, wnęki i nisze w ścianach budynku i w przestrzeni stropodachu) oraz nietoperze zamieszkujące w danym budynku (np. gacki szare czy mroczki późne) utraciły część miejsc dziennego przebywania lub miejsc dla kolonii rozrodczej (wszelkie szczeliny, wnęki i nisze w ścianach budynku i w przestrzeni stropodachu, strychu), które istniały przed rozpoczęciem robót - wówczas właściciel lub zarządca budynku **zobowiązany jest do działań kompensujących te straty**. Stanowią o tym:

- Ustawa o ochronie przyrody (DzU 2009, Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.);
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt;**
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (DzU 2007 Nr 75, poz. 493),
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (DzU 2008 nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Ustawa z 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (DzU 2006, Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.).

Pierwsza z nich nakłada na podmioty obowiązek zapobiegania szkodom w stosunku do gatunków objętych ochroną, a jeśli już takie nastąpią to zobowiązuje podmioty do ich naprawienia. Należy dodać, że odpowiedzialność sprawcy za wykonanie działań naprawczych trwa przez 30 lat (!) od chwili wystąpienia czynnika powodującego szkodę.

Tak więc, w przypadku termomodernizacji budynków, w których znajdują się miejsca lęgowe ptaków, wykonawca robót ma obowiązek podjęcia wszelkich środków zaradczych m.in. dostosowując termin prac i ich przebieg do biologii ptaków. Natomiast ustawa prawo ochrony środowiska w art. 75, ust. 1 stanowi „... w trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest zobowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac”.

Najczęściej stosowanym sposobem dokonania kompensacji przyrodniczej jest zakupienie/wykonanie i zamontowanie na budynkach budek/gniazd zastępczych. Dla każdego gatunku jest to nieco inaczej wyglądające gniazdo i w innym miejscu winno ono być umieszczone.

5. WYNIKI INWENTARYZACJI

W dniach 28 lipca 2016 r. w godzinach przed- i popołudniowych przeprowadzono kontrole, w celu dokonania inwentaryzacji awifaunistycznej budynku, który ma zostać poddany pracom remontowo-budowlanym, szczególnie termo modernizacyjnym stropu. W czasie kontroli sprawdzano sposób wykorzystywania lub możliwość wykorzystywania budynku przez ptaki (obserwowano ptaki i ich zachowanie, poszukiwano śladów ich bytności, takich jak: odchody, gniazda lub ich pozostałości itp.).

Na podstawie zebranych wyników inwentaryzacji awifaunistycznej w budynku ustalono:

- w kontrolowanym budynku nie ma otworów prowadzących do przestrzeni w strychu, który jest/może być wykorzystywane przez ptaki, jako siedliska rozrodcze lub miejsca dziennego przebywania – strych jest szczelnie zamknięty;
- w obrębie elewacji budynku nie stwierdzono szczelin i nisz przy orywnowaniu i murze – budynek w dobrym stanie technicznym;
- nie przewiduje się więc negatywnego wpływu planowanych prac remontowo – budowlanych na ptaki.

6. ZALECENIA

Na podstawie wyników przeprowadzonej inwentaryzacji i zgromadzonych danych faktograficznych zaleca się Wykonawcom planowanych prac remontowo-budowlanych budynku następujące postępowanie:

1. Przed przystąpieniem do prac termomodernizacyjnych bezwzględnie należy zabezpieczyć wszelkie pojawiające się szczeliny, dylatacje, nisze, szczególnie pod parapetami okiennymi, aby uniemożliwić ptakom dostawanie się do ich wnętrza.
2. Zabezpieczenie szczelin, dylatacji i nisz powinno nastąpić poza okresem lęgowym ptaków, tj. w okresie od początku listopada do końca lutego (niezależnie od tego, w jakim terminie prowadzone będą prace termoizolacyjne). W ten sposób uniemożliwi się ptakom gniazdowanie w szczelinach, dylatacjach czy niszach objętych pracami budowlanymi i zapobiegnie stratom w ich lęgach.

7. LITERATURA

- Biaduń W., 2004: Ptaki Lublina. Wyd. Akademii Medycznej w Lublinie, Lublin.
- Biaduń W., 2008: Spadek liczebności populacji wróbla *Passer domesticus* L. w Lublinie. [w:] P. Indykiewicz, L. Jerzak, T. Barczak (red.) Fauna miast. Ochronić różnorodność biotyczną w miastach. Wyd. SAR Pomorze, Bydgoszcz: 115-123.
- Bocheński M., Ciebiera O., Dolata P. T., Jerzak L., Zbyryt A. 2013. Ochrona ptaków w mieście. RDOŚ w Gorzowie Wlkp.
- Börner J., Urban F., Müller C., 2003: Hilfe für den Mauersegler. Hohenstein, 8 (3) 1-30.
- Chylarecki P., Zieliński P., Rohde Z., Gromadzki M., 2003: Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych. Raport z lat 2001-2002. Wyd. OTOP i Zakład Ornitologii PAN, Gdańsk.
- Chylarecki P., Jawińska D., Kuczyński L., 2006: Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych. Raport z lat 2003-2004. Wyd. OTOP, Warszawa.
- De Laet J., Summers-Smith J.D., 2007: The status of the urban house sparrow *Passer domesticus* in north-western Europe: a review. J. Orn., 148 (2): 275-278.
- Dinetti M. (red.), 2002: Atlante delgi uccelli nidificanti Nel comune di firenze 1997-1998. Arts&altro. Livorono.
- Dott H.E.M., Brown A.W., 2000: A major decline in House Sparrows in central Edinburgh. Scottish Birds, 21: 61-68.
- Dulisz B., Zasiłko E., 2008: Zmiany występowania wróbla *Passer domesticus* w różnych typach zabudowy w latach 1993-2007 pod wpływem modernizacji budynków. [w:] P. Indykiewicz, L. Jerzak, T. Barczak (red.) Fauna miast. Ochronić różnorodność biotyczną w miastach. Wyd. SAR Pomorze, Bydgoszcz: 103-113.
- Indykiewicz P., 1989: Ewolucja budowania gniazd i zachowania lęgowego wśród ptaków. Wszechświat 90 (10): 215 - 218.
- Indykiewicz P., 1989: Ewolucja pasożytnictwa gniazdowego i lęgowego wśród ptaków. Wszechświat 90 (7-8): 161 - 164.
- Indykiewicz P., 1990: Nest-sites and nests of House Sparrow (*Passer domesticus* L.) in an urban environment. [w:] J. Pinowski, J.D. Summers-Smith (red.) Granivorous birds in the agriculture landscape. PWN, Warszawa: 95-121.
- Indykiewicz P., 1991: Nest and nest-sites of the House Sparrow *Passer domesticus* (Linnaeus, 1758) in urban, suburban and rural environmental. Acta Zool. Cracov., 34 (2): 475-495.
- Indykiewicz P., 1993: Genialny śmieciarz (?). Wszechświat 94 (5): 117 - 120.
- Indykiewicz P., 1995: Wróbel - zdolny budowniczy. Ptaki 4 (11): 15.
- Indykiewicz P., 1997a: Spadek liczebności populacji wróbla *Passer domesticus* w dużych miastach europejskich. [w:] Ptaki jako wskaźnik zmian środowiska. Monitoring - Waloryzacja - Ochrona. Słupsk 17-19 IX 1997: 34.
- Indykiewicz P., 1997b: Czynniki determinujące różnorodność awifauny Bydgoszczy w latach 1927-1995. [w:] Zasobność populacyjna fauny miast ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych i pożytecznych. Bydgoszcz 14-15 XI 1997: 19.
- Indykiewicz P., 1997c: Metody oddziaływania na dynamikę liczebności populacji gołębia miejskiego *Columba livia* w warunkach zabudowy staromiejskiej. [w:] Zasobność populacyjna fauny miast ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych i pożytecznych. Bydgoszcz 14-15 XI 1997: 20.
- Indykiewicz P., 1997d: Uratowane jerzyki. Ptaki, 4 (19): 8.
- Indykiewicz P., 1999: The feeding of nestlings by parents house sparrowa (*Passer domesticus*) and tree sparrows (*Passer montanus*) with particular reference to the lack of food compensation after periods of stress. The Ring 21(1): 127.

- Indykiewicz P., 2004: Gniazda ptaków i wybiórczość miejsc gnieźdzenia. Wyd. NICE, Bydgoszcz, 86 ss.
- Indykiewicz P., 2006: House Sparrow *Passer domesticus*, sterling *Turnus vulgaris*, tree sparrow *Passer montanus* and other residents of nests of the white stork *Ciconia ciconia* [w:] P. Tryjanowski, T.H. Sparks, L. Jerzak (eds) The white stork in Poland: studies in biology, ecology and conservation. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: 225-235.
- Indykiewicz P., 2007: Gawron *Corvus frugilegus* i inne krukowate. Wyd. PM LOGO, 149 ss.
- Indykiewicz P., 2008a: Ochrona kolonii lęgowych jerzyków *Apus apus* w budynkach poddanych pracom termomodernizacyjnym [w:] P. Indykiewicz, L. Jerzak, T. Barczak (red.) Fauna miast. Ochronić różnorodność biotyczną w miastach. SAR „Pomorze”, Bydgoszcz: 96-102
- Indykiewicz P., 2008b: Awifauna Bydgoszczy w latach 2003-2008. Część I. Charakterystyka różnorodności gatunkowej [w:] P. Indykiewicz, L. Jerzak, T. Barczak (red.) Fauna miast. Ochronić różnorodność biotyczną w miastach. SAR „Pomorze”, Bydgoszcz: 203-218.
- Indykiewicz P., 2009: Pozwólmy ptakom mieszkać w mieście. LOP Płock.
- Indykiewicz P., Summers-Smith J. D., 1997: House Sparrow *Passer domesticus*. [w:] W.J.M. Hagemeyer, M.J. Blaire (eds.). The EBCC Atlas of European Breeding Birds. Their distribution and abundance. T. & D. Poyser: 694-695.
- Indykiewicz P., Kucharski R., Korczyński M., 1997: The birds of Bydgoszcz, Poland 1990-1995. Sc. Pap. Ped. Univ., Natural Stud., 13: 5-33.
- Luniak M., 2005: Ochrona kawki *Corvus monedula* wobec urbanizacji budownictwa. [w:] L. Jerzak, B.P. Kavanach, P. Tryjanowski (red.) Ptaki krukowate Polski. Corvids in Poland. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań: 299-312.
- Luniak M., 2008: Ochrona ptaków a modernizacja budownictwa. [w:] P. Indykiewicz, L. Jerzak, T. Barczak (red.) Fauna miast. Ochronić różnorodność biotyczną w miastach. Wyd. SAR Pomorze, Bydgoszcz: 90-95.
- Luniak M., Głazewska E., 1987: Ptaki terenów zabudowy miejskiej w Polsce - przegląd badań. Not. Orn., 28 (1-4): 3-16.
- Mitsche A., Baumung S., 2001: Brutvogel-Atlas Hamburg. Hamburger avifaunistische Beitrage 31: 290-291.
- Nowakowski J.J., Dulisz B., Lewandowski K., 2006: Ptaki Olsztyna. Wyd. ElSer, Olsztyn.
- Peach W., Vincent K., Ockendon N., Orsman C., Noble D., 2006: Environmental causes of the decline of urban House Sparrows: a review of the evidence. J. Orn., 147 (suppl): 19.
- Rabosee D., 1995: Atlas des oiseaux nicheurs de Bruxelles 1981-1991. Soc. Aves, Liege: 196-197.
- Radecki W., 2010: Paragraf i środowisko – Jerzyki. Aura 4: 36.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną.
- Summers-Smith D., 1999: Current status of the House Sparrow in Britain. British Wildlife, 10: 381-386.
- Summer-Smith D., 2003: The decline of the House Sparrow: a review. British Birds, 96: 439-446.
- Tomiałojć L., Głowaciński Z., 2006: Zmiany w awifaunie Polski – przeszłość, przyszłość, różne interpretacje. [w:] J.J. Nowakowski, P. Tryjanowski, P. Indykiewicz (red.) Ornitologia polska na progu XXI stulecia. Dokonania i perspektywy. SO PTZool., KEiOŚ UWM w Olsztynie: 39-85.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Budynek Społecznej Szkoły Podstawowej w Droszkowie – niedawno remontowany, brak szczelin i wnęk dostępnych dla gniazdowania ptaków.

Fot. 2. Widok na strych (planowane ocieplenie stropu) – dach szczelny po niedawnych remontach. Brak śladów bytności ptaków.